

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 662/2017-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. júna 2018 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], v mene ktorej koná konateľka a advokátka [REDACTED], vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky, práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na účinný opravný prostriedok zaručeného v čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Cob 75/2017-322 z 30. mája 2017 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] [REDACTED] vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Cob 75/2017-322 z 30. mája 2017 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 3 Cob 75/2017-322 z 30. mája 2017 zrušuje a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 374,81 |€ (slovom tristosedemdesiatštyri eur a osemdesiatjeden centov) na účet jej právneho zástupcu [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 662/2017 z 25. októbra 2017 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na ochranu majetku zaručeného v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný opravný

prostriedok zaručeného v čl. 13 dohovoru uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Cb 75/2017-322 z 30. mája 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplynulo, že voči sťažovateľke ako žalovanej sa na Okresnom súde Malacky (ďalej len „okresný súd“) viedlo konanie, v ktorom sa [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“), domáhala zaplatenia sumy 247 650,14 € s príslušenstvom. Okresný súd na podklade podanej žaloby vydal 14. októbra 2015 platobný rozkaz č. k. 11 Cb 24/2015-230, proti ktorému sťažovateľka podala odpor a súčasne zaplatila súdny poplatok za odpor vo výške 14 859 €. Podaním doručeným okresnému súdu 22. novembra 2016, t. j. ešte pred začatím pojednávania vo veci samej vzala žalobkyňa žalobu späť z dôvodu uzavretia mimosúdnej dohody so sťažovateľkou, žiadala konanie zastaviť a vrátiť im zaplatené súdne poplatky. Okresný súd uznesením č. k. 11 Cb 24/2015-301 z 29. novembra 2016 (ďalej aj „prvé uznesenie“) zastavil konanie, rozhodol o trovách konania a o vrátení súdneho poplatku žalobkyňi. O návrhu na vrátenie zaplateného súdneho poplatku za odpor sťažovateľke však nerozhodol. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na § 18f zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), z ktorého mu vyplynulo, že toto ustanovenie ho neoprávňuje na vrátenie súdneho poplatku za podaný odpor. Podľa jeho názoru slovné vyjadrenie daného ustanovenie obsahuje úpravu postupu súdu pri vyberaní súdnych poplatkov, nie pri jeho vrátení. Z uvedeného dôvodu uzavrel, že *„... ani toto ustanovenie a ani žiadne iné ustanovenie zákona... o súdnych poplatkoch neumožňuje, resp. neukladá súdu povinnosť súdny poplatok za podaný odpor vrátiť“*, a preto o ňom nerozhodol.

3. Sťažovateľka (i žalobkyňa, pozn.) podaním z 19. decembra 2016 požiadala o opravu chýb a zrejmých nesprávností vrátane doplnenia výrokovej časti prvého uznesenia o výrok, v ktorom súd rozhodne o nároku na vrátenie súdneho poplatku za odpor. Okresný súd v poradí druhým uznesením č. k. 11 Cb 24/2015-307 z 2. marca 2017 (ďalej aj „druhé uznesenie“) opravil výrok uznesenia o vrátení súdneho poplatku za podanú žalobu v súlade s návrhom žalobkyne. Návrh sťažovateľky na doplnenie uznesenia o výrok o vrátení

súdneho poplatku za odpor však zamietol, s tým, že zákon mu neumožňoval rozhodnúť o vrátení súdneho poplatku za odpor samostatným výrokom. Pritom zopakoval argumentáciu uvedenú v prvom uznesení a doplnil, že použitie analógie je v odvetví správneho a finančného práva vylúčené. Slovamí okresného súdu „*Použitie analógie legis vo finančných vzťahoch štátu v neprospech štátneho rozpočtu nie je prípustné. Vo verejnom práve založiť existenciu finančno-právneho nároku voči orgánu štátnej správy analógiou iuris je vylúčené...*“. Proti výroku druhého uznesenia o zamietnutí jej návrhu na opravu prvého uznesenia sťažovateľka podala odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že rozhodnutie okresného súdu v napadnutom výroku potvrdil.

4. Sťažovateľka je toho názoru, že nerozhodnutím o (ne)vrátení súdneho poplatku za odpor vo výroku prvého uznesenia a následným zamietnutím jej žiadosti o doplnenie prvého uznesenia porušil okresný súd a v nadväznosti naň i krajský súd ako súd odvolací jej právo na prístup k súdu, ako aj právo na účinný prostriedok nápravy. Tohto porušenia sa všeobecné súdy dopustili podľa jej názoru tým, že zahrnuli rozhodnutie o nevrátení súdneho poplatku za odpor výlučne do odôvodnenia uznesenia, voči ktorému nie je možné podať opravný prostriedok. Zároveň tým okresný súd znemožnil sťažovateľke podať voči rozhodnutiu účinný opravný prostriedok a preskúmať správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie.

5. Sťažovateľka „*Nevidí dôvod na to, aby po zastavení konania v dôsledku mimosúdnej dohody sa Žalobcovi poplatok za podanie žaloby vrátil (krátený podľa zákona o 1 %, t.j. vo výške 99 %), avšak Sťažovateľovi za takého istého stavu by mal zaplatený poplatok za odpor prepadnúť v prospech štátu. Takéto usporiadanie odporuje nielen princípu racionálneho zákonodarcu, ale aj princípu rovnosti zbraní, rovnosti strán pred zákonom, nediskriminácií podľa procesného postavenia, samotnej logike veci či spravodlivému súdnemu procesu ako takému.*“.

6. Ďalej sťažovateľka v podstatnej časti svojej sťažnosti odôvodňujúcej porušenie jej práv argumentuje arbitrárnosťou a nelogickosťou výkladu právnej úpravy zákona o súdnych poplatkoch všeobecnými súdmi. Cíti sa byť poškodená tým, že bola pripravená o zložený,

no nespotrebovaný poplatok za odpor v nie zanedbateľnej výške, a to výlučne z titulu zmeny právnej úpravy súdnych poplatkov za odpor, paradoxne takej, ktorá ho úplne vypustila.

7. V tejto súvislosti poukázala a porovnala právnu úpravu súdneho poplatku za odpor účinnú k 30. júnu 2016 so zmenenou právnou úpravou problematiky súdnych poplatkov účinnou od 1. júla 2016. Zdôraznila, že súdny poplatok za odpor proti platobnému rozkazu bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zo zákona vypustený a v nových súdnych konaniach začatých podľa Civilného sporového poriadku sa už nevyrubuje. Okrem toho poukázala i na to, že podľa prechodného ustanovenia § 18f zákona o súdnych poplatkoch sa z úkonov navrhnutých alebo za konania začaté do 30. júna 2016 vyberajú poplatky podľa predpisov účinných do 30. júna, i keď sa stanú splatnými po 1. júli 2016.

8. V nadväznosti na uvedené sťažovateľka kritizuje záver okresného súdu, ktorý odôvodnil nevrátenie poplatku za odpor tým, že zákon o súdnych poplatkoch v účinnom znení neukladá súdu povinnosť poplatok za odpor vrátiť, a preto o ňom nerozhodoval. Pritom z prechodného ustanovenia podľa názoru sťažovateľky jasne vyplýva, že *„v konaní vedenom na OS Malacky pod sp. zn. 11Cb/24/2015, ktoré sa začalo za účinnosti právnej úpravy účinnej do 30.06.2016 sa mal súd aj v otázke vyberania a vracania súdnych poplatkov spravovať jedine a výlučne právnou úpravou účinnou do 30.06.2016. Mal tak jednoznačne rozhodnúť o vrátení poplatku za odpor podľa ust. § 11 ods. 9 ZoSP účinného do 30.06.2016 v spojení s ust. § 18f ZoSP...“*. Tento názor podporuje interpretáciou ustanovenia § 18f zákona o súdnych poplatkoch, vo vzťahu ku ktorej uvádza, že *«pod pojem „vyberanie“ poplatkov v prechodných ustanoveniach ZoSP spadá kompletne rozhodovanie o poplatkoch, vrátane ich vracania. ZoSP totižto na žiadnom mieste nerozlišuje medzi „vyberaním“ ako úkonom, kedy poplatky pritekajú do štátnej pokladnice a „vracaním“ poplatkov ako úkonom, kedy je už vybrané poplatky nevyhnutné vrátiť ich zložiteľovi. ZoSP teda upravuje nielen „vyberanie“ poplatkov, ale aj bežné nakladanie s nimi, vrátane ich vracania. Prechodné ustanovenia k ZoSP preto nemožno vykladať inak ako tak, že o poplatkoch zložených podľa právnej úpravy účinnej do 30.06.2016 rozhoduje súd vždy podľa „starej“ právnej úpravy. Rovnako je možné poukázať na to, že pokiaľ by*

naďalej platila stará právna úprava, zaplatený poplatok za odpor by bol Sťažovateľovi vrátený. Pokiaľ by sa konanie začalo podľa novej právnej úpravy, už by mu poplatok za odpor ani nebol vyrubený (táto položka bola totiž zo Sazobníka vypustená). Inak povedané, súdy by za starej právnej úpravy poplatok za odpor vrátili, za novej právnej úpravy by ho ani nevybrali, avšak Sťažovateľovi ho i tak odmietajú vrátiť.».

9. Na základe uvedených skutočností je sťažovateľka presvedčená, že vyvodené závery všeobecných súdov sú založené na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch upravujúcich platenie a vracanie súdnych poplatkov, a preto neobstoja. Tieto závery sú zjavne neopodstatnené, arbitrárne a porušujú základný princíp zákazu *denegatio iustitiae*.

10. Okrem toho, všeobecné súdy podľa názoru sťažovateľky neakceptovateľne zasiahli i do jej vlastníckeho práva, keďže ju pozbavili jej majetku, tým, že jej odmietli vrátiť súdny poplatok za odpor, na ktorý má legitímny nárok. Pripomenula, že z titulu vyrubeného poplatku za odpor zložila na účet určený súdom prvej inštancie sumu 14 859 € (vrátený by jej mal byť poplatok krátený o 1 %, t. j. 14 710,41 €). K tomu argumentuje, že „o spotrebovaní zložených súdnych poplatkov je možné hovoriť až po tom, keď nastane skutočnosť, ktorá absolútne vylučuje ich vrátenie. Pri súdnom poplatku za odpor je momentom jeho spotrebovania až otvorenie prvého pojednávania vo veci samej. K tomu však v prejednávacom prípade nikdy nedošlo, čiže nedošlo ani k spotrebovaniu Sťažovateľom zloženého súdneho poplatku. Za takéhoto stavu teda neexistuje žiadny dôvod na to, aby súdny poplatok za odpor nebol Sťažovateľovi vrátený.“.

11. V tejto súvislosti opäť poukazuje na ustanovenia zákona o súdnych poplatkoch, keď uvádza: „V zmysle ust. § 11 ods. 9 ZoSP účinného do 30.06.2016 v spojení s ust, § 18f v súčasnosti účinného znenia tohto zákona je možné legitímne očakávať, že v prípade späťvzatia žaloby sa Sťažovateľovi vráti súdny poplatok za odpor, nakoľko sú podľa Sťažovateľa splnené všetky zákonné podmienky na vrátenie takéhoto nespotrebovaného súdneho poplatku. Osobitne za situácie, keď podľa novej právnej úpravy účinnej od 01.07.2016 sa poplatok za odpor ani nevyberá. Preto je pochopiteľné, že v znení zákona

účinného od 01.07.2016 sa vyslovene o vrátení poplatku za odpor nenormuje, keďže takýto poplatok nová právna úprava už nepozná.“ Všeobecné súdy sa tak dopustili neoprávneného zásahu do jej práv spôsobom, ktorý má podľa jej názoru ústavnoprávnu rovinu.

12. V nadväznosti na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy nálezom vyslovil, že napadnutým uznesením krajského súdu boli porušené jej v záhlaví označené práva podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu. Zároveň požaduje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov konania.

13. Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu v stručnosti vyjadril k sťažnosti prípisom sp. zn. 1 SprV 524/2017 z 24. novembra 2017, ktorý bol v uvedený deň doručený ústavnému súdu prostredníctvom faxu a následne doplnený podaním doručeným ústavnému súdu 30. novembra 2017. Predseda krajského súdu k vecnej stránke sťažnosti uviedol, že v čase rozhodovania krajského súdu, ako aj v čase späťvzatia žaloby už nebolo možné súdny poplatok za odpor vrátiť, a preto sa senát krajského súdu, ako aj jeho predsedníčka pridržiava odôvodnenia napadnutého uznesenia a sťažnosť sťažovateľky považuje za nedôvodnú. Zároveň oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

14. Ústavný súd 27. novembra 2017 zaslal vyjadrenie krajského súdu právnej zástupkyňi sťažovateľky s možnosťou zaujatia stanoviska v lehote 7 dní od doručenia prípisu. K uvedenému stanovisku okresného súdu sa sťažovateľka vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 6. decembra 2017, v ktorom uviedla, že sťažovateľka nemala zákonnú povinnosť zaplatiť poplatok za odpor. S účinnosťou od 1. júla 2016 bol totiž zo zákona o súdnych poplatkoch vypustený poplatok za odpor, ktorý sa v nových konaniach začatých od 1. júla 2017 už nevyrubuje. Sťažovateľke bol súdny poplatok vyrubený podľa právnej úpravy platnej do 30. júna 2016, a preto mali všeobecné súdy pri rozhodovaní o vrátení súdneho poplatku za odpor aplikovať intertemporálne ustanovenie § 18f zákona o súdnych poplatkoch a rozhodnúť o vrátení poplatku sťažovateľovi podľa predpisov účinných do 30. júna 2016. Zároveň sťažovateľka oznámila, že netrvá na ústnom prerokovaní veci.

15. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskom okresného súdu, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

16. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy (hoci sťažovateľka použila v texte svojej sťažnosti označenie celého článku, obsahu sťažnosti a použitej argumentácii zodpovedá iba odsek 1 citovaného článku, a preto sa ústavný súd prípadným porušením ďalších odsekov tohto článku nezaberal, pozn.) každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu požíva. Dedenie sa zaručuje.

18. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

19. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

20. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

21. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07), a ich prípadné porušenie možno preskúmavať spoločne.

22. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania, resp. strane sporu sa táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

23. Predmetom sťažnosti je námietka porušenia už citovaných práv sťažovateľky podľa ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením, ktorým krajský súd potvrdil druhé uznesenie okresného súdu vo výroku, ktorým zamietol jej návrh na opravu, resp. doplnenie prvého uznesenia o výrok o vrátení súdneho poplatku sťažovateľke za odpor.

24. Ústavný súd považuje v prvom rade za potrebné poukázať na účel a zmysel súdnych poplatkov, ktorým je aspoň čiastočná úhrada nákladov spojených so súdnym konaním zo strany účastníkov konania. Zákon o súdnych poplatkoch, ktorý túto problematiku komplexne upravuje, je v zásade postavený na myšlienke, že poplatok znáša ten, kto činnosť súdu žiada alebo kto z nej má prospech. V tomto smere možno súdny poplatok chápať ako poplatok za službu, ktorej vykonanie účastník konania od súdu očakáva.

25. Pre súdne poplatky je charakteristická istá fázovosť zodpovedajúca tomu-ktorému štádiu súdneho procesu. Ide jednak o fázu vyrubovania súdneho poplatku za jednotlivé úkony alebo konania (§ 1), po nej nasleduje fáza zloženia súdneho poplatku zo strany poplatníka (§ 9) a napokon fáza spotrebovania súdneho poplatku, (a to úplného ak súdne konanie dospeje až do štádia rozhodnutia vo veci samej alebo čiastočného ak konanie týmto spôsobom neskončí). Ak sa teda rozvinie súdny proces v jeho celosti až do právoplatného rozhodnutia v merite veci, dochádza k dôvodnému spotrebovaniu zaplateného súdneho poplatku, pretože súdu vznikli s takýmto konaním náklady.

26. Zákon o súdnych poplatkoch pamätá i na situácie, keď sa súdne konanie ukončí ešte vo fáze, keď napr. zo strany súdu nebolo potrebné vykonať žiaden úkon (napr. ak účastníci konania vyriešia spornú vec mimosúdnou dohodou potom, čo bol návrh na začatie konania podaný, a to bez ingerencie súdu). V takýchto prípadoch prichádza do úvahy aplikácia ustanovení o vrátení súdneho poplatku. Ide o viaceré špecifické situácie (§ 11), z ktorých ústavný súd pre potreby posúdenia ústavnej sťažnosti príkladmo uvádza zastavenie konania, odmietnutie podania, späťvzatie žaloby pred prvým pojednávaním, keď sa účastníkom konania vracia späť súdny poplatok krátený o 1 % (§ 11 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch). Rovnako je potrebné spomenúť situáciu, keď účastníci skončia konanie schválením súdneho zmieru do začiatku prvého pojednávania vo veci samej. V takom prípade sa im vráti 90 % zaplatených súdnych poplatkov, a ak konanie takýmto spôsobom skončia po začatí pojednávania, vráti sa im 50 % zaplatených súdnych poplatkov (§ 11 ods. 7 zákona o súdnych poplatkoch). Výška zaplateného súdneho poplatku, ktorý sa má poplatníkovi vrátiť späť závisí od toho v akom štádiu súdneho

konania nastane skutočnosť, s ktorou je spojené vrátenie súdneho poplatku. Dôvodnosť popísanej právnej úpravy tkvie v tom, že súdu v takýchto prípadoch nevznikli v súvislosti so súdnym konaním náklady, resp. ak nejaké vznikli, tie sú pokryté časťou zaplateného súdneho poplatku, ktorý sa späť nevracia (§ 11 ods. 4). Okrem toho, vracanie súdneho poplatku možno v tomto kontexte chápať ako motivačný prostriedok k tomu, aby účastníci konania v akomkoľvek štádiu sporu prejavili záujem o (napr. zmierlivé) skončenie konania a pritom neprišli o poplatok, ktorý zaplatili za vopred mienenú „službu“.

27. V prípade, v ktorom sa o ústavnú ochranu uchádza sťažovateľka, poplatkovú povinnosť znášal navrhovateľ poplatkového úkonu (žalobkyňa) a následne i odporca (sťažovateľka) za odpor podaný proti platobnému rozkazu. Následne došlo k späťvzatiu žaloby v celom rozsahu. Sporové strany boli teda v rovnakom postavení, keď obe zložili súdne poplatky za úkony, ktoré od súdu žiadali (za žalobu a za odpor). K späťvzatiu žaloby došlo ešte pred prvým pojednávaním vo veci. Okresnému súdu tak okrem rozhodnutia o zastavení konania žiadne náklady spojené so súdnym konaním nevznikli. Žalobkyni sa súdny poplatok po zastavení konania vrátil späť krátený o 1 % (§ 11 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch), sťažovateľke však za tej istej situácie súdny poplatok vrátený nebol [v dôsledku zmeny právnej úpravy, ktorá súdny poplatok za odpor vypustila a v nadväznosti naň vypustila aj ustanovenie o jeho vrátení (bližšie k tomu pozri nasledujúce body)]. Podstatné však je, že rovnako ako v prípade žalobkyne ani v prípade sťažovateľky nedošlo k úplnému spotrebovaniu zloženého súdneho poplatku, napriek tomu malo zastavenie konania pre obe strany sporu odlišné následky prejavujúce sa v ich majetkovej sfére.

28. Ústavný súd považuje za potrebné zhrnúť právnu úpravu vzťahujúcu sa na vec sťažovateľky a zrekapitulovať, že odpor podala 28. októbra 2015, t. j. súdny poplatok jej bol vyrubený podľa v tom čase účinného zákona o súdnych poplatkoch (ďalej aj „predchádzajúca právna úprava“). Podľa poznámky k položke 1 prílohy tohto zákona (sadzobník súdnych poplatkov), konkrétne podľa bodu 5 platilo, že *„Podľa položky 1 písmena a) sa platí poplatok pri návrhu na vydanie platobného rozkazu... Podľa rovnakej sadzby sa platí poplatok za námietky v zmenkovom a šekovom konaní, za odpor proti platobnému rozkazu... ak súd námietky nezamietol alebo odpor neodmietol.“*

29. Podľa § 11 ods. 3 predchádzajúcej právnej úpravy, ktorý upravoval vrátenie poplatku, „*Poplatok splatný podaním návrhu na začatie konania, podaním odvolania alebo dovolania sa vráti, ak sa konanie zastavilo, ak sa podanie vrátane odvolania a dovolania odmietlo alebo ak sa návrh, odvolanie alebo dovolanie vzali späť pred prvým pojednávaním bez ohľadu na to, či bol vydaný platobný rozkaz alebo rozkaz na plnenie; to neplatí, ak bolo dovolanie odmietnuté z dôvodu, že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. Ak sa návrh na začatie konania o rozvode manželstva vzal späť po prvom pojednávaní na príslušnom stupni súdov, vráti sa polovica všetkých zaplatených poplatkov. V konaní o preskúmaní rozhodnutia orgánu verejnej správy sa poplatok vráti, ak sa návrh na začatie konania vzal späť pred prejednaním veci alebo ak bolo konanie zastavené z dôvodu, že účastník nebol v konaní riadne zastúpený.*“. Podľa odseku 4 citovaného ustanovenia „*Okrem poplatku v rozvodovom konaní a poplatku, ktorý sa vracia podľa odseku 1, sa poplatok alebo jeho časť (preplatok) vracia krátený o 1 %, najmenej však 6,70 eura. Ak sa návrh vzal späť pred zaplatením poplatku, poplatok sa nevyrubuje.*“.

30. Podľa odseku 9 uvedeného ustanovenia „*poplatok za odpor sa vráti, ak sa návrh na začatie konania vzal späť pred začatím pojednávania vo veci samej alebo konanie sa zastavilo pred začatím pojednávania vo veci samej. Pri nezaplatenom poplatku súd poplatok nevyberie a uznesenie o uloženej povinnosti zaplatiť poplatok v celom rozsahu zruší.*“.

31. K späťvzatiu žaloby zo strany žalobkyne došlo 22. novembra 2016 a v nadväznosti na tento úkon okresný súd zastavil konanie uznesením z 29. novembra 2016. Od 1. júla 2016 (keď nadobudol účinnosť zákon č. 125/2016 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) sa už citovaná predchádzajúca právna úprava týkajúca sa súdneho poplatku za odpor zmenila. V zmysle poznámky k položke 1 sadzobníka súdnych poplatkov bod 5 zákona o súdnych poplatkoch účinného od 1. júla 2016 (ďalej aj „nová právna

úprava“) *„Podľa položky 1 písmena a) sa platí poplatok aj vtedy, ak má súd o žalobe rozhodnúť vydaním platobného rozkazu alebo európskeho platobného rozkazu.“*

32. Z tohto znenia vyplýva, že poplatok za vydanie platobného rozkazu zostal zachovaný, avšak súdny poplatok za odpor proti platobnému rozkazu bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zo zákona o súdnych poplatkoch vypustený a ďalej sa nevyrubuje. Podstatnejšie pre vec však je, že v nadväznosti na uvedené bol zo zákona o súdnych poplatkoch vypustený aj § 11 ods. 9, ktorý pôvodne upravoval vrátenie súdneho poplatku za odpor.

33. Nová právna úprava teda vrátenie súdneho poplatku zloženého podľa predchádzajúcej právnej úpravy explicitne neupravuje. Obsahuje však intertemporálne ustanovenie k úpravám účinným od 1. júla 2016 (§ 18f), v znení: *„Z úkonov navrhnutých alebo za konania začaté do 30. júna 2016 sa vyberajú poplatky podľa predpisov účinných do 30. júna 2016, i keď sa stanú splatnými po 1. júli 2016.“*

34. Všeobecné súdy interpretovali citované prechodné ustanovenie doslovne, a to tak, že zákon o súdnych poplatkoch ráta iba s „vyberaním“ súdnych poplatkov a keďže ich „vrátenie“ zákon vyslovene neupravuje, nebolo možné rozhodnúť o vrátení súdneho poplatku za odpor. Sťažovateľka je, naopak, toho názoru, že práve intertemporálne ustanovenie oprávňovalo všeobecné súdy k tomu, aby o vrátení súdneho poplatku za odpor rozhodli, a to s poukazom na predchádzajúcu právnu úpravu.

35. V posudzovanom prípade tak ide o „spor“ o výklad a aplikáciu práva (zákona), ktorý podľa názoru ústavného súdu dosahuje ústavnoprávny rozmer, pretože sa vo svojich dôsledkoch (negatívne) prejavil v majetkovej sfére sťažovateľky, ktorá v dôsledku zmeny právnej úpravy prišla o zložený súdny poplatok, ktorého vrátenie s prihliadnutím na predchádzajúcu právnu úpravu legitímne očakávala.

36. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06) každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo

podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma.

37. S ohľadom na uvedené je ústavný súd toho názoru, že všeobecné súdy rešpektujúc jazykové vyjadrenie prechodného ustanovenia, posúdili problematiku vrátenia súdneho poplatku za odpor prísne formalisticky, bez toho, aby zohľadnili zmysel a účel zákona o súdnych poplatkoch. Rovnako opomenuli vziať do úvahy spôsob, akým bol konkrétny súdny poplatok za odpor upravený v predchádzajúcej právnej úprave (vyrubovanie, zloženie, spotrebovanie, vracanie) ako i to, že nová právna úprava už tento súdny poplatok nepozná. Inými slovami, pokiaľ by bola predchádzajúca právna úprava naďalej účinná, súdny poplatok za odpor zložený sťažovateľkou by jej bol vrátený ako nespotrebovaný a pokiaľ by sa konanie začalo podľa novej právnej úpravy, sťažovateľke by už súdny poplatok za odpor vyrubený nebol. Za súčasnej situácie však sťažovateľka prišla o sumu (nespotrebovaného) súdneho poplatku vo výške 14 710,41 €, a to iba v dôsledku zmeny právnej úpravy, ktorá o vrátení súdneho poplatku za odpor „mlčí“ (a ktorá s jeho vyrubovaním do budúca už ani neráta).

38. Je zjavné, že zákonodarca nepokryl určitú situáciu („vrátenie“) textom právnej normy. Zároveň je však ústavný súd toho názoru, že nebolo úmyslom zákonodarcu túto právnu situáciu vylúčiť. Zákonná úprava na konkrétnu situáciu zdanlivo nedopadá, avšak interpretáciou právnej normy možno jej nedokonalosť odstrániť tak, aby sa postihol účel a zmysel právnej normy. Povinnosť súdu nájsť právo totiž neznamená len vyhľadávať priame a výslovné pokyny v zákonomnom texte, ale tiež povinnosť zisťovať a formulovať, čo je konkrétnou právnu normou sledované. Pokiaľ je peňažná platba za súdny poplatok chápaná ako istý ekvivalent činnosti orgánu štátu alebo iného verejnoprávneho subjektu, a k takej činnosti nedošlo (nie len vo vzťahu k žalobkyni, ale ani vo vzťahu k sťažovateľke),

nedošlo ani k (úplnému) spotrebovaniu zložených súdnych poplatkov a naplneniu ich účelu, a preto by mali byť obom stranám sporu vrátené.

39. Postup všeobecných súdov spočívajúci v tom, že za rovnakej procesnej situácie rozhodli o zložených súdnych poplatkoch rozdielne, teda, že žalobkyni súdny poplatok vrátili a o poplatku zloženom sťažovateľkou nerozhodli v dôsledku absencie slovného vyjadrenia v texte právnej normy, založil stav, ktorý podľa názoru ústavného súdu nezodpovedá spravodlivému usporiadaniu vzťahov. Uvedené platí o to viac, že zloženiu súdneho poplatku nezodpovedalo „protiplnenie“ zo strany orgánu štátu, a štát si ho ponechal odôvodňujúc túto zrejmu nespravodlivosť tým, že nová právna úprava „vracanie“ súdnych poplatkov explicitne neupravuje.

40. Za tejto situácie nemožno intertemporálne ustanovenie novej právnej úpravy vykladať inak ako tak, že pojem vyberanie súdnych poplatkov v sebe zahŕňa aj ich vracanie, a preto sa mal sťažovateľke súdny poplatok za odpor vrátiť podľa predchádzajúcej právnej úpravy s poukazom na prechodné ustanovenie § 18f novej právnej úpravy. Iba takáto konštrukcia zodpovedá spravodlivému usporiadaniu vzťahov. Keďže tak všeobecné súdy neurobili, vyložili § 18f novej právnej úpravy v rozpore s jeho zmyslom, účelom, ako aj logikou veci.

41. Ústavný súd tak na základe posúdenia skutočností uvedených v bodoch 24 až 40 dospel k záveru, že pokiaľ krajský súd napadnutým uznesením zamietol návrh sťažovateľky na doplnenie uznesenia okresného súdu o výrok o vrátení súdneho poplatku za odpor s poukazom na to, že nová právna úprava ho vrátiť neumožňuje, dopustil sa takej interpretácie § 18f novej právnej úpravy, ktorá nezodpovedá zmyslu a účelu zákona o súdnych poplatkoch. Týmto spôsobom zasiahol do práv sťažovateľky, ktorá prišla o zložený súdny poplatok v nemalej výške bez zodpovedajúceho protiplnenia (bod 1 výroku tohto nálezu).

42. Nad rámec uvedeného ústavný súd uvádza, že s použitím čl. 4 Civilného sporového poriadku bolo možné absenciu slovného vyjadrenia „vrátenie“ nahradiť

i systematickým výkladom, teda jeho vyvodením z iného súvisiaceho ustanovenia, konkrétne z § 11 ods. 3 novej právnej úpravy.

43. Sťažovateľka namietala i porušenie čl. 13 dohovoru, podľa ktorého každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

44. Uplatňovanie práva vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhájiteľné tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Silver a ostatní* proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv zaručených dohovorom (rozsudok z 27. 4. 1988 vo veci *Boyle a Rice* proti Spojenému kráľovstvu, séria A, č. 131). Z citovanej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva zrejmá súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru s ostatnými právami zaručenými dohovorom. Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru o porušení práva sťažovateľky zaručeného čl. 6 ods. 1, zároveň konštatuje, že krajský súd nenaplnil ani obsah práva sťažovateľkou namietaného čl. 13 dohovoru.

45. Krajský súd totiž pri preskúmaní uznesenia okresného súdu o zamietnutí návrhu sťažovateľky na opravu, resp. doplnenie uznesenia o výrok o vrátení zloženého súdneho poplatku za odpor odoprel opravnému prostriedku sťažovateľky charakter účinného právneho prostriedku nápravy porušenia práva na spravodlivé súdne konanie. Preto ústavný súd rozhodol, že i právo sťažovateľky na účinný prostriedok nápravy zaručené čl. 13 dohovoru bolo uznesením krajského súdu porušené (bod 1 výroku tohto nálezu).

III.

46. V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

47. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ústavy, práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, ako aj práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru, zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu (bod 2 výroku tohto nálezu).

48. V zmysle čl. 127 ods. 2 tretej vety ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie. V záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľa ústavný súd rozhodol tiež o vrátení veci krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

49. V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v časti II tohto nálezu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Úlohou krajského súdu bude opätovne posúdiť návrh sťažovateľky na opravu chýb, resp. doplnenie rozhodnutia o výrok o vrátení súdneho poplatku za odpor, a rozhodnúť ústavne konformným spôsobom s použitím interpretácie prechodného ustanovenia § 18f tak, ako to načrtol ústavný súd v tomto náleze a ako tomu nasvedčuje i rozhodovacia prax všeobecných súdov v iných obdobných prípadoch (pozri napr. uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 60 Cb 41/2016 z 27. júna 2017, sp. zn. 60 Cb 78/2013 z 21. septembra 2016).

50. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právny zástupca sťažovateľky vyčíslil trovy konania sumou 374,81 € za dva úkony právnej služby.

51. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2016, ktorá bola 884 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2017. Náhradu trov konania priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastupovania a podanie sťažnosti). Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2017 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 147,33 €. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 8,84 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 156,17 € za jeden úkon uskutočnený v roku 2017. Keďže advokát je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH tak v konaní pred ústavným súdom predstavujú celkovú sumu 374,81 € (bod 3 výroku nálezu).

52. Náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

53. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. júna 2018